

Республиканский конкурс исследовательских работ и проектов
учащихся среднего школьного возраста «Шаг в науку»

Мемет Нузетнинъ иджадында Коклуз коюннинъ табияты

**Природа села Богатое Ущелье в
творчестве Мемета Нузета**

Ишни беджерген:

«И. Г. Бессонов адына Голубинка орта умумтасиль
мектеби» муниципаль бюджет умумтасиль
муэссисесининъ 8 сыныф талевеси
Сиджелилов Абдурахман Исмаилович

Ильмий рехбер:

«И. Г. Бессонов адына Голубинка орта умумтасиль
мектеби» муниципаль бюджет умумтасиль
муэссисеси кырымтатар тили ве эдебиятынынъ
оджасы
Усеинова Эльмира Джаферовна

Ишимизнинъ актуаллиги:

Мен, Сиджелилов Абдурахман Исмаилович, Багъчасарай районы Фотисала мектебининъ 8 сыныф талібеси олам, Коклуз коюнде яшайым. Мени Коклуз коюмизнинъ тарихи пек меракъландыра. Эр бир инсан, озъ тамырларыны бильмек керек, деп саям, «кечмишни бильмесенъ — келеджегинъ ёкъ», деп бефтан айтмагъанлар, бу пек догъру аталар сёзлеридир. Бугунъ меним къорантам яшагъан эвде, дженктен эвель, белли кырымтатар языджысы ве оджа Мемет Нузет яшагъан эди. Коюмизнинъ тарихи акъкъында башкъаларына да тариф этмеге истейим.

Ишимизнинъ **макъсады** – Мемет Нузетнинъ омюринде Коклуз коюнинъ эмиетини бельгилемек.

Макъсаткъа иришмек ичюн, ашагъыдаки **вазифелерни** беджермек керек:

- 1) Коклуз кою акъкъында умумий малюмат бермек;
- 2) Мемет Нузетнинъ терджимеиалынен таныш олмакъ;
- 3) «Озен» шиирининъ талилини япмакъ.

Ишимизнинъ **объекти** – Мемет Нузетнинъ омюринде Коклуз коюнинъ эмиетини бельгилемеси.

Ишимизнинъ **предмети** – Коклуз коюнинъ тарихи.

*Қъартбабам
Сеитмемет Сиджелілов
доғьма Қоқлузлы.*

*Дедем Сиджелиль қъорантасы иле.
Эқинджи сырада учюнджи Сеитмемет
қъарбабам.*

*Белли мимар Ренат Саранаевнингъ эджатлары да
Қоқлузда яшъагъанлар. Қъырымтатар урф-
адетлерини ве яшайышыны гъайрыдан
джаландырмакъ ичюн Қоқлуз қюнде белли мимар
Ренат Саранаев «Медений-этнографик меркези»ни
ачты.*

Бириджи кырымтатар масалынынъ чекимлери Коклузда кечирильди

Қоқлауз қоянинъ топонимлери

Қъаялар:

- ✓ Қъоба қъая
- ✓ Сююр қъая
- ✓ Ирта қъая
- ✓ Сандықъ қъая

Озенлер:

- ✓ Суатқъан озени

Маалелер:

- ✓ Ашагъы маале
- ✓ Орта маале
- ✓ Юқъары маале

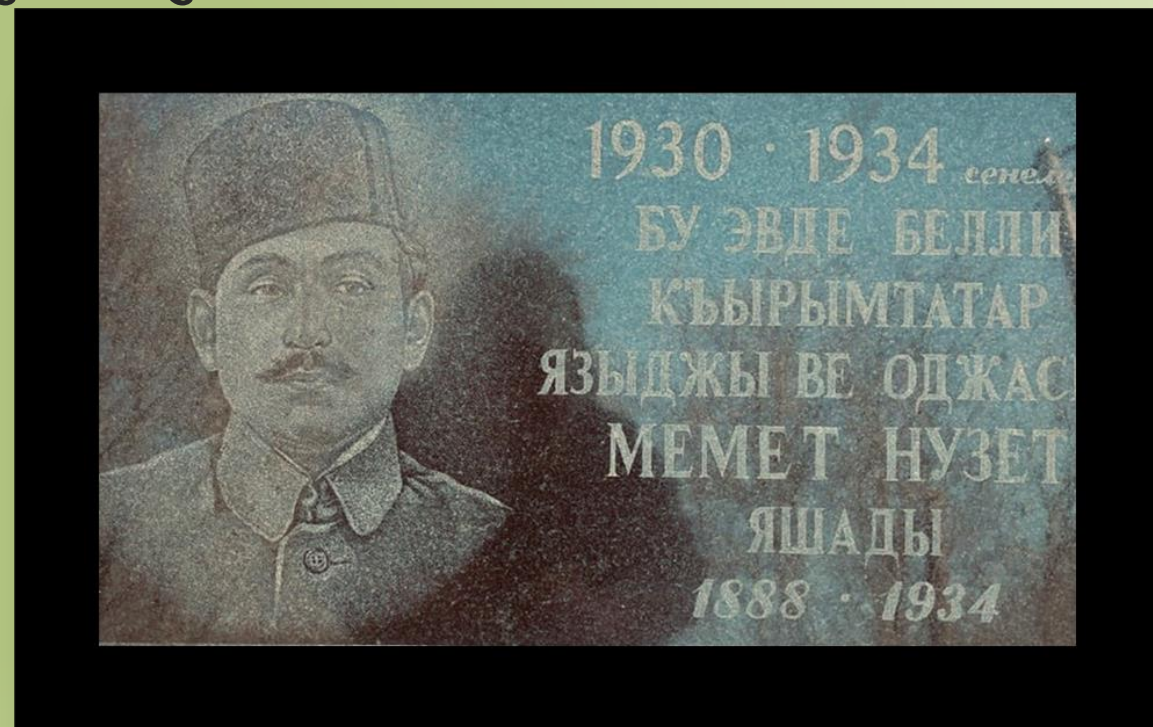
*Эр йыл қойдешлер қорюшюви кечириле.
Мен де қорюшювлерге қъошулам.*

*Қоқлауз қоянинъ мектеп бинасы. Бу
бинада Мемет Нүзет оджалықъ
япты. 1940 сенеси дженк башланған
сонъ мектеп қыратылды.*

*Мемет Нүзет яшаған эви – қырымтатар
мимарджылықнынъ парлақ нумюнесидир.*

*Қоқлауз қоянде бизим эвимиз. Бу эвде дженқттен эвель
языджы ве оджа Мемет Нүзет яшаған эди. Қоқлауз
қоянде Мемет Нүзет яшаған эвге хатыра тахтасы
қойылған.*

Мемет Нузет

(1888-1934)

Къырымтатар эдебиятынынъ корюмли ве истидатлы
языджыларындан бири Мемет Нузет 1888 сенеси апрель 21
Гулюмбей коюнде дюньягъа кельди. О, бейит айтып юрген,
кой-койден саз чалгъан кедайлардан, кой къартларындан
дестанларны, масалларны, аталар сёзлерини, текерлемелерни,
айтымларны эшите, гъамлы тюркюлерни динълей, чешит
миллий урф-адетлеримизни, байрамларымызны корип,
сонъундан, эдебий яратыджылыгъында балалыкъ
теэссуратларындан семерели файдалана эди.
Мемет Нузет Байдар овасы Куйбышев районынынъ Коклуз
коюнде оджа олып чалышкъан эди, сонъра апансыздан
хасталанды ве 1934 сенеси майыс 4-те Коккозь хастаханесинде
козьлерини эбедий юма, онынъ сонъ мекяны Янджу коюдир.

«Озен» шиирде Мемет Нузет «Джанландырув» тасвирий вастасыны кьулангъан. Озен санки бизлерге озю акъкъында икяе эте. Узакълардан кельгенини, чокъ шейлер корип бильгенини бизге айта. Багъчаларны, чечеклерни суваргъаныны, балачыкълар балыкъ туткъанларыны ве сувындан сув ичкенини тасвирлей. Бу ерде биз коремиз ки, озен инсанларгъа буюк ярдым кетире. Окъугъаннынъ юрегинде суаль догъула «Я мен озюм озенге насыл файда кетире билем?».

Мемет Нузет Къырым табиятыны косътермектен гъайры, экологик суаллерини де ортагъа къоя. Озен озюне этрафтаки инсанлар къадрине етип янашкъанларымызны истей. Энъ сонъунда «яшлар, къызлар мени бойлап джурелер, ашап, ичип, зевкъ-сефалар сюрелер...» санки о да яшларнен берабер ойнап-колюп зевкъ-сефалар сюрмеге истей. Яни озен бойлары темиз олсун, раатлангъан инсанлар исе чёплюк ташлап кетмесин – бу малюматны озен бизге хабер этмеге истегени сезиле.

